

Reactie op de Internet consultatie Energiewet 1.0

Datum: 11 febr. 2021

Met belangstelling heb ik de consultatie versie van de komende energiewet en de bijbehorende memorie van toelichting gelezen, en stuur u hierbij mijn reactie. hoop ik een bijdrage te leveren aan de totstandkoming van een goede energiewet die de juiste randvoorwaarden creëert voor een succesvolle energie transitie.

1. Algemeen

Kaderwet

De Concept energie wet verwijst 154 keer naar nog nader uit te werken algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen en is daarmee eigenlijk als kaderwet te beschouwen. Het voornemen van het ministerie van EZK is, naar ik begrijp, is ook deze AMvB's en MR's voor eind van het jaar gereed te hebben, voordat parlementaire behandeling over de energiewet start. Betwijfelt kan worden of dat met de bestaande werkwijze gaat lukken, gezien de beschikbare menskracht en kennis op het ministerie.

Dit niet tijdig gereed zijn, vormt daarmee een serieus risico: zowel voor parlementaire behandeling als voor de sector zelf, die dan in een vacuüm terecht zou kunnen komen. Uiteindelijk moet er wel een werkend en concreet implementeerbaar marktmodel uitkomen.

Het advies aan het ministerie van EZK in deze is dan ook over te gaan tot een intensievere samenwerking met sector partijen bij het totstandkoming van deze MR's en AMvB's, op een wijze die vergelijkbaar is met hoe de informatie code tot stand komt. Zonder intensieve samenwerking gaat het niet lukken en koersen we zelfs mogelijk aan op STROOM 2.0.

Details of kaders

De conceptteksten van de energiewet geven op tal van punten de indruk dat in onderliggende wetgeving zaken tot in detail zullen worden uitgeregeld¹. De vraag is of met de komende energie transitie ,waarin nog veel onduidelijk is en waarin wendbaarheid vereist is, dit wel verstandig is, of dat heldere kaders moeten worden gesteld waarbinnen de sector onderling in methoden en voorwaarden (bijvoorbeeld goedgekeurd door ACM) afspraken maakt. Mijn inziens kan (kennis & menskracht) en zou het ministerie van EZK niet alles in detail willen en moeten vastleggen. Het advies is alvorens in de inhoud van AMvB's en MR's te duiken over de balans tussen details en kader een aantal uitgangsprincipes te bepalen en die in de energie wet op te nemen.

Relatie Energiewet met de AVG

Lezing van de concept energiewet leert dat een scan op consistentie met de AVG gewenst is, zowel qua inhoud, als het gaat over data en bijbehorende grondslag voor verwerking, als ook over de detaillering van wetgeving. Zo is bijvoorbeeld niet duidelijk hoe de "gegevensuitwisselingsentiteit"

¹ Pag.107 MVT: "teneinde de legaliteit te borgen en te versterken legt dit wetsvoorstel in detail de scope van de betrokken gegevens, processen, voorwaarden en actoren vast

zich verhoudt tot het bepaalde in het (voorstel) van de Datagovernance verordening (2020/0340 (COD)).

De autoriteit persoonsgegevens (AP) gaat in haar strategie en toezicht uit van systeemtoezicht. Het is voor AP ondoenlijk in alle sectoren op detail niveau toezicht te houden hoe die in alle sectorspecifieke cases omgaan met privacy. Als gevolg volgt AP de lijn van systeemtoezicht, waarbij zij zich op het standpunt stelt dat het in eerste instantie primair de verantwoordelijkheid van marktpartijen zelf is om op een professionele wijze hun eigen toezicht te organiseren en waarbij AP vervolgens toeziet of dat werkelijk ook zo is ingericht en goed functioneert. Dit is ook de gedachtelijn achter de verplichting om Functionarissen Gegevensbescherming in dienst te hebben.

Bovenstaande argumentatie om voor systeemtoezicht te kiezen zal voor EZK niet anders zijn. Derhalve wordt geadviseerd duidelijk te maken in de wet waar middels kaders ook ruimte wordt gegeven voor systeem toezicht van de sector zelf en wat de kaders voor dit systeemtoezicht zijn die in onderliggende wetgeving wordt vastgelegd. Nogmaals, te veel in inhoudelijk detail willen vastleggen reduceert gewenste wendbaarheid in deze tijden van verandering tot een minimum en schendt het principe van scheiding tussen de wetgevende macht en uitvoerende macht.

Hoofdstuk 1

Definities

In hoofdstuk 1 worden tal van definities gegeven, hetgeen bijdraagt aan eenduidig begrip en interpretatie. Niet voldoende duidelijk is echter welke definities volgen uit het clean energy package en welke nationale definities zijn. Gezien de toenemende rol van Europa op de inrichting van de energie voorziening van de toekomst (Green Deal) is het van belang zoveel mogelijk aan te sluiten bij deze Europese definities (en deze dus ook zoveel mogelijk over te nemen) en dit in dit hoofdstuk ook expliciet (bronvermelding) te maken. Dit borgt ook consistentie van de wet met komend Europese energie wetgeving.

Hoofdstuk 2

Overdrachtpunten, allocatiepunten en meetgegevens

Het is onnodig om voor additionele allocatiepunten extra meetinrichtingen te installeren. De huidige formulering van de artikelen 3.4.13 en 3.4.20 zorgt er voor dat dit voor actieve consumenten tot extra kosten leidt (namelijk meerdere slimme meters in de meterkast) en daarmee tot een onnodige drempel om deel te nemen aan de energiemarkt (dit nog los van mogelijk ruimte gebrek in die meterkast).

Het fundamentele principe is dat verbruik of teruglevering van energie eenduidig aan allocatiepunten kan worden gekoppeld en daarmee aan de verantwoordelijke leverancier(s) en balans verantwoordelijke(n). Deze doelstelling kan eenvoudiger worden gerealiseerd.

Van belang is derhalve onderscheid te maken tussen meetdata, gemeten op een meetpunt in de nabijheid van het overdrachtpunt, en meetdata die eenduidig gekoppeld is aan een allocatiepunt. Dit fundamentele principe creëert voor de markt daarmee een scala aan nieuwe mogelijkheden.

Bij slechts 1 leverancier, actief op een aansluiting, is de koppeling tussen een meetpunten en allocatiepunten een eenvoudige 1 op 1 relatie: de meetgegevens van het meetpunt zijn gelijk aan de meetdata behorende bij het (primaire) allocatiepunt.

Met meerdere leveranciers, en de daaraan gekoppeld balansverantwoordelijken, actief op één aansluiting is dit niet meer het geval, maar kan, zoals op pag. 54 in MvT correct is beschreven (iets wat overigens in de huidige tekst van de artikelen van de energie wet niet terug keert), de meetdata van verschillende aansluitingen zo worden gekoppeld dat productie van een eindafnemer direct gekoppeld kan worden aan de afname van een andere eindafnemer” en kunnen de meetgegevens op de allocatiepunten eenduidig worden bepaald.

Dit maakt directe teruglevering van energie aan een andere eindafnemer via een marktpartij, niet zijnde de leverancier die actief is op het primaire allocatiepunt van die andere afnemer, mogelijk zonder dat een extra slimme meetinrichting noodzakelijk wordt.

Ook in het geval dat het secundaire allocatiepunt zich achter het primaire allocatiepunt bevindt, is een 2^e aparte slimme meetinrichting niet noodzakelijk. De ontwikkeling in de markt van slimme meters is zodanig dat er nieuwe type slimme meters beschikbaar zijn, die meetdata voor meerdere (seriële) allocatiepunten, kunnen meten. In dat geval zou eenvoudig vervanging van de bestaande slimme meetinrichting aan de orde zijn. De netbeheerders overwegen inzet van dit type meetinrichting voor dié eindafnemers waar dit aan de orde is. Op deze wijze is ook het gebruik van comptabele data voor systeem processen geborgd.

Gebruikmaken van bestaande meters achter de slimme meetinrichting en daaraan minder strikte eisen te stellen dan aan slimme meetinrichting² wordt sterk afgeraden, omdat deze nog onvoldoende zijn gestandaardiseerd, de data daarvan niet gecertificeerd is en er ook nog geen heldere afspraken zijn over een betrouwbare toegang tot deze data wanneer deze in systeemprocessen gebruikt moeten gaan worden (allocatie & settlement). Ook beperkt dit, vanwege het ontbreken van voldoende standaardisatie van die meters, de keuzevrijheid van consumenten voor verschillende leveranciers doordat een “customer lock-in” dreigt.

Leveranciers model

Uit de wet en MvT blijkt een duidelijke keuze voor behoud van het huidige leveranciersmodel, ook waar het gaat om bijvoorbeeld het recht op inzage van een aangeslotene (betrokkene).

De veronderstelling is dat een aangeslotene / huishoudelijke afnemer geen directe relatie heeft met de partij die data gerelateerd aan de slimme meter beheert is vanuit AVG perspectief onjuist, en achterhaald. Daarnaast is het op dit moment zo dat de “slimme meter” administratief “aan” of “uit” zetten, gemeld wordt bij de DSB, hetgeen zo blijft in de voorgestelde wet: art. 3.4.23. Ook storingen worden gemeld bij de DSB (art. 3.5.13).

In de nabije toekomst is het de gegevensuitwisselingsentiteit die straks de belangen van aangeslotenen/ huishoudelijke afnemers moet beschermen in het systeem van delen van data.

² (artikel 2.6.3). MvT pag 118 : “Uitgangspunt hierbij is dat aan de meters, in vergelijking tot de meetinrichtingen, minder strikte eisen gesteld kunnen worden”.

Waarbij de veronderstelling is dat die huishoudelijke afnemer in een register permissies kan inzien, verstrekken of intrekken.

Met andere woorden, het veronderstelde leveranciers-model, waarbij aangeslotenen primair een directe relatie onderhouden met de leverancier, is alleen al door de wens en het uitgangspunt van data delen ten einde.

Ook de netwerk en cloud vorming in de energiesector brengt dat met zich mee; een aangeslotene heeft niet alleen een directe relatie met zijn energieleverancier, dat kunnen zelfs meerdere energieleveranciers zijn en er ook zullen meerdere dienstenleveranciers zijn die een nauwere relatie onderhouden met aangesloten (denk aan vergelijkingsdiensten).

Daar komt bij dat de gegevensuitwisselingsentiteit de rol heeft van “spin in het web”, en alleen al die rol veronderstelt een bepaalde vorm van een directe relatie naar aangeslotenen van de gegevens uitwisselingsentiteit nu deze ook de belangen van aangeslotenen moet borgen. Als gevolg van de energietransitie beweegt de markt van een “supplier-centric” naar een “customer-centric” markt model.

Geadviseerd wordt dat ten aanzien van de rechten van aangeslotenen, in de wet expliciet wordt aangegeven dat ook andere partijen dan de leverancier een directe relatie onderhouden met aangeslotenen, waaronder de DSB's. Zoals ten aanzien van het recht op inzage (art. 4.1) als ook de meewerk verplichting opgenomen in art. 2.6.5.

Het advies is ook om de term “leveranciers model” te herdefiniëren als het “incasso model voor netkosten” voor de eindafnemer en micro ondernemingen en ook niet meer dan dat.

Energie communities

De concept energiewet en de MvT schetst het voornemen om eindafnemers meer actief te laten worden in de markt, en beoogt voor eindafnemers een level playing field te creëren met bestaande marktpartijen. Een echt level playing field hangt echter niet alleen af van het wettelijke kader maar ook van marktmacht, kennis en financiële middelen. Op dit punt schiet het wetsontwerp tekort, waardoor er in de feitelijke markt situatie naar verwachting weinig zal veranderen.

Daarnaast is niet duidelijk welke voordelen dit nieuwe wetsontwerp voor energie gemeenschappen gaat bieden; eerder is sprake van een achteruitgang in de mogelijkheden t.o.v. nu:

- Er is voor vergunningsvrij leveren een verplichting tot een rechtspersoon (nu niet) die smaller wordt ingevuld als in de CEP bedoeld (juridische entiteit)
- Weliswaar zou een energie gemeenschap kunnen opereren zonder een vergunning, echter in de artikelen 2.1.1 t/m 2.1.15 staan tal van voorwaarden vermeld waaraan een leverancier dient te voldoen (vergunninghoudend of niet)
- Er wordt geen ruimte gecreëerd in de wet om onderscheid te maken tussen leveren van energie aan de markt en delen van energie (peer to peer) binnen de eigen gemeenschap (losstaande van een apart te voeren fiscale discussie), iets wat in de EU verordening wel wordt gedefinieerd.
- Een energie coöperatie kan niet als een niet-vergunning houdende leverancier actief zijn op een primair allocatiepunt.

In de memorie van toelichting wordt beschreven dat in de toekomst het direct koppelen van meetgegevens uit verschillende slimme meetinrichtingen mogelijk kan worden. Dit is voor energie coöperaties een interessante optie. In de concept wet wordt dit principe echter niet geadresseerd (zie ook eerder bovenstaande reactie onder “Overdrachtspunten, allocatiepunten en meetgegevens”).

Het is duidelijk dat een transformatie de komende jaren zal plaatsvinden naar een customer centric markt model waarin participatie van de burger, ook via energie gemeenschappen een grote rol gaat spelen (nu zijn er al meer dan 600 energie coöperaties in Nederland). Dit nieuwe markt model zal er significant anders uit gaan zien als het huidige, mede door de mogelijkheden die digitalisering gaat bieden (denk bv aan “peer to peer trading” in lokale energie markten m.b.t. blockchain technologie).

De vraag daarbij is niet alleen hoe dit model er uit zal zien, maar ook hoe daar te komen. Het is daarbij wellicht een betere strategie om eerst een nieuw markt model te definiëren dat (tijdelijk) naast het bestaande markt model kan bestaan, waardoor de transitie vanuit wet & regelgeving transparant en effectief kan worden bestuurd, in plaats van, zoals nu het geval lijkt, continue de discussie te voeren over de vele conflicten die zullen ontstaan wanneer we dit nieuw markt model in het bestaande markt model proberen te persen; kortom een heldere transitie visie is nodig dus. Die ontbreekt nu.

Het advies is derhalve om het MLOEA concept meerdere leveranciers op 1 aansluiting te verbreden naar meerdere (lees 2) marktmodellen op een aansluiting. Door deze benadering ontstaat ruimte voor de eindafnemer (en energie coöperatie) en micro ondernemingen om effectief in de markt te groeien.

Van belang daarbij is dat in de nu voorliggende energiewet daarvoor de voorwaarden worden gecreëerd. Dit vereist in eerste instantie het op een eenvoudige wijze eenduidig kunnen toekennen van meetdata aan allocatie punten, en maken van het onderscheid tussen leveren (bestaand markt model) en delen (nieuw markt model), zodanig dat ten allen tijden het eenduidig kunnen toewijzen van energiestromen aan verschillende partijen wordt gewaarborgd.

Hoofdstuk 3

Verwerking meetgegevens voor “functioneren energiesysteem” door TSB en DSB

“Het wetsvoorstel beoogt “een robuuste, gecontroleerde en toekomstbestendige grondslag te bieden op grond waarvan deze essentiële processen binnen het energiesysteem kunnen worden uitgevoerd”, aldus de MvT (p. 128). Het betreft de processen die als doel hebben het energienet te beheren en te managen. Ondanks het voornemen tot een toekomstbestendige grondslag, slaagt het wetsvoorstel daar met betrekking tot delen en verwerking van data niet in, althans onvoldoende.

De MvT noemt de verschillende grondslagen door elkaar en door het ontbreken van een duidelijke keuze, niet alleen in de wettekst maar ook in de MvT, ontstaat niet de beoogde rechtszekerheid voor een heldere noodzakelijke grondslag van data delen, waar data “persoonsgegevens” zijn zoals bedoeld in de AVG.

De “beheer – en ontwikkeltaak” voor TSB en DSB zoals in de voorgestelde wet omschreven biedt zelfs minder ruimte dan de Elektriciteitswet 1998 en Gaswet om meetgegevens te gebruiken voor deze beheer en ontwikkeltaken. In de nieuwe wettekst – in artikel 3.4.2, is nagelaten expliciet op te nemen dat voor deze taken meetgegevens ingezet kunnen en moeten worden, teneinde betaalbaarheid te bevorderen en mogelijke kostenbesparing voor consumenten. Art. 3.4.30 resp. 3.4.31 met betrekking

tot het collecteren van meetgegevens door de TSB en DSB creëert die grondslag ook niet. Evenmin artikel 3.5.5 omtrent het bijhouden van gegevens.

Voor een (geslaagd) beroep op een AVG grondslag, is altijd nodig dat het doel en de “noodzaak” tot de verwerking van persoonsgegevens is gegeven. Waarom het functioneren van het energiesysteem essentieel is voor Nederland wordt uit de MvT noch uit het wetsvoorstel duidelijk. Daarmee wordt niet duidelijk wat de “noodzaak” is voor de gegevensverwerking. Dat levert in praktijk grote problemen op. Geadviseerd wordt in afdeling 3.4.1 een artikel toe te voegen met een tekst die de bovenstaande waarom vraag adresseert en waaruit duidelijk een wettelijke grondslag naar voren komt voor het gebruik van persoonsgegevens voor de beheer en ontwikkeltaken van de DSB en TSB.

TSO DSO samenwerking

In de concept energiewet is in artikel 3.5.2 vastgelegd dat systeembeheerders nauw samenwerken. Dit is met name van belang bij capaciteitsplanning (ter vermijding van capaciteits knelpunten in een infrastructuur meer veel decentrale invoeding) als ook bij system operations (management van energiestromen, balancering en congestie management).

Van belang is in de wet te expliciteren dat, waar system operations een wettelijke en gereguleerde taak is, de coördinatie tussen system operators dat ook is, en geen activiteit van de markt is (dat laatste geval zou immers ernstig afbreuk doen aan onafhankelijk netbeheer).

Van belang is ook dat er voor dataverwerking, nodig voor deze coördinatie van system operations (balancering, congestiemanagement, en in hun onderlinge samenhang, met assets op alle netvlakken), in de wet een juiste grondslag is opgenomen.

Markt interactie m.b.t. het capaciteit voorraadvormend proces

In de concept wet ligt veel focus op aansluittermijnen, de verplichtingen daartoe en consequenties bij het niet halen van die termijnen. Uitgangspunt zou echter vooral moeten zijn die situatie zoveel mogelijk te vermijden. De huidige capaciteit schaarste heeft 2 drivers: de SDE subsidies gecombineerd met de snelheid waarmee zonneparken worden gebouwd, en als 2^e driver de wijze waarop de systeem beheerders momenteel nog de capaciteits behoefte voorspellen. Dat laatste gebeurt nog teveel vanuit interne metingen en te weinig vanuit een brede actieve interactie met de markt.

Voorgesteld wordt dat in de taken van de DSBs en TSBs, als onderdeel van het opstellen van de investeringsplannen, wordt opgenomen dat zij een degelijk voorraadvormend proces vormgeven op basis van brede indicatieve input van de markt en de klanten in het GV segment. Het niet kunnen leveren van een aansluiting, wanneer eerder geen enkele markt indicatie is ontvangen is daarmee anders te behandelen, dan wanneer niet geleverd kan worden wanneer wel eerder en tijdig een markt signaal is ontvangen. De horizon van dit proces dient, in jaar lagen, tenminste 3-10 jaar vooruit te kijken. Het moge duidelijk zijn dat dit ook in het belang is voor marktpartijen en GV klanten om hieraan bij te dragen (met gemeenten is deze werkwijze voor RES regio's in feite al in gang gezet). Op deze wijze zijn de netbeheerders in staat om veel gericht en effectiever hun investeringen te plannen (“op het juiste moment, op de juiste plaats en met het juiste volume”) en het overleg met ACM hierover te voeren.

Congestie management

Investeringsplannen zijn openbaar en dienen marktpartijen in staat te stellen zicht te krijgen op waar en voor welke periode mogelijkheden aanwezig zijn voor het aanbieden van flexibiliteit voor congestie management. In de praktijk is het echter nog een behoorlijk zoekplaatje om de vertaling te maken van analyse van investeringsplannen naar het, in de juiste periode, gericht aanbieden van flex producten voor congestie management. Het advies is de netbeheerders te verzoeken om op één gemeenschappelijke website zichtbaar te maken in welke perioden en voor welke tijdvakken in welke netgebieden sprake zal zijn van congestie. Dit maakt het voor marktpartijen een stuk handiger (in de praktijk zullen de netbeheerders dit op www.gopacs.eu publiceren).

Prioriteitstelling bij aansluiten.

Op het moment dat onvoldoende capaciteit aanwezig is, zullen de netbeheerders keuzes moeten maken welke eindafnemer kan worden aangesloten. In Europese wetgeving is al vastgelegd dat duurzaam opwek daarbij voorrang geniet. Het advies is om in de energiewet te expliciteren dat binnen de groep duurzame opwek, "local for local" (lokaal duurzaam opgewekt voor lokaal gebruik) voorrang geniet boven grote zonneparken van buitenlandse investeerders. Dit bevordert de lokale participatie van eindafnemers, verenigd in een coöperatie.

Wettelijke kaders voor handelshuizen (par. 5.6 MvT)

In de wettekst worden geen eisen gesteld aan beurzen/ handelsplatformen. Dit is onjuist. Een marktpartij of eindafnemer kan een attractieve bieding voor congestie management inleggen maar als het handelsplatform daar vanuit zijn markt positie significante marges boven opzet, is de bieding voor de netbeheerders niet attractief, waardoor de netbeheerder tot de conclusie zou kunnen komen dat hij beter zelf kan voorzien in een dienst tegen een lagere kostprijs.

Zelf een handelsplatform voor congestie management opzetten mogen de netbeheerders niet (wet onafhankelijk netbeheer), en het rechtstreeks inbieden op hun GOPACS platform gescheiden van de bestaande intraday markt vraagt om onnodige kostbare ontwikkelingen bij alle partijen en verlaagt de liquiditeit in de markt.

Geadviseerd wordt in de wet de grondslag te creëren op basis waarvan ACM kaders te stellen aan handelshuizen/ beurzen m.b.t. de toegang van aanbieders van flex producten aan netbeheerders en een maximale mark-up in prijsstelling a.g.v. hun monopolie positie in de markt.

Artikel 3.3.10 handelingen en activiteiten infrastructuurgroep

Artikel 3.4.2 beheer- en ontwikkeltaak beschrijft in lid 1 *"dat een transmissie- of distributie systeembeheerder waarborgt dat zijn systeem op de korte en lange termijn kan voldoen aan een redelijke vraag naar transport van elektriciteit of gas en beheert, onderhoudt en ontwikkelt het systeem, onder economische voorwaarden, op zodanige wijze dat de veiligheid, betrouwbaarheid en doelmatigheid is geborgd, en met inachtneming van de belangen van het milieu, digitalisering, energie-efficiëntie en de transitie naar een duurzaam energiesysteem"*.

Voor deze taken zijn ook ICT activiteiten noodzakelijk die een systeembeheerder zelf mag uitvoeren of uitbesteden.

In artikel 3.3.10 wordt in lid 1 beschreven welke activiteiten een infrastructuurbedrijf mag uitvoeren. In de opsomming onder lid 1 ontbreken ICT activiteiten, welke ondersteunend zijn aan de in dit lid beschreven diensten en/of taken van de systeembeheerder. Geadviseerd wordt aan de lijst van taken in lid 2 “aan de systeembeheerder ondersteunende ICT diensten” toe te voegen.

In lid 3 item a van artikel 3.3.10 wordt deze lijst van taken voor de transmissie systeembeheerder uitgebreid met de aanleg en beheer van antenne-opstelpunten ten behoeve van ethercommunicatie. Aangezien ook distributiebeheerders reeds sinds vele jaren antenne opstelpunten ten behoeve van ethernet communicatie aanleggen en beheren (t.b.v. de uitlezing van enkele miljoenen slimme meters) wordt geadviseerd distributie beheerders hier toe te voegen.

Tarief regulering

De MvT schrijft op pag. 102:

“De methode bepaalt primair op welke wijze in elk jaar van de reguleringsperiode de toegestane of beoogde inkomsten vastgesteld gaan worden, aan de hand van een inschatting van het efficiënte kostenniveau. De ACM doet dat op dit moment mede op basis van financiële informatie van de systeembeheerders en vergelijkingen met andere bedrijven”.

Ofschoon hieruit niet eenduidig blijkt hoe ACM tot een inschatting van juiste kosten niveau komt, suggereert dit dat de huidige methodiek van benchmarking van systeembeheerders (maatstaf regulering) wordt gecontinueerd. Dit belemmert de samenwerking van systeembeheerders. De energie transitie zal de komende jaren significante investeringen vergen en daarmee oplopende kosten veroorzaken voor systeembeheerders, die uiteindelijk via tarieven worden doorgelegd naar de eindafnemers. Ook dividend naar aandeelhouders zal naar verwachting onder druk komen te staan.

De systeembeheerders kunnen daarbij efficiënter opereren, indien de mogelijkheid tot samenwerking, op tal van fronten, niet wordt belemmerd. Dit speelt met name op het vlak van digitalisering waar veel geïnvesteerd moet worden in digitale platformen en data uitwisseling met de markt: in het perspectief van de uitdaging van de energie transitie is Nederland een klein land: 1 keer gezamenlijk investeren is efficiënter en effectiever naar de markt dan 6 keer apart het wiel uitvinden. Het advies is dit te onderkennen en de tarief regulering zodanig in te richten dat samenwerking wordt gestimuleerd en niet door benchmarking onnodig wordt belemmerd.

Hoofdstuk 4

Titel 4.3 taken van de gegevensuitwisselingsentiteit

Bij de opsomming van taken in dit artikel ontbreken: coördinatie sector releases, actualiseren voorwaarden en methoden (rulebook) en use cases opstellen, marktoverleg voeren, privacy assessments uitvoeren en toezicht houden op naleving van gemaakte afspraken. Het advies is deze toe te voegen.

Artikel 4.7 lid 1 melden incidenten:

“Een transmissie- of distributiesysteembeheerder meldt onverwijld bij de Autoriteit Consument en Markt een inbreuk op de beveiliging van gegevens met aanzienlijke gevolgen voor persoons- en bedrijfsgegevens”.

Hierbij wordt voorbij gegaan aan de AVG en de bestaande meldplicht aan de AP. Daarmee wordt onduidelijk welke bevoegdheid ACM heeft een geconstateerde inbreuk op de beveiliging van persoons gevoelige gegevens in relatie tot de AP. Dit vereist verduidelijking.

Artikel 4.9 register van gegevensuitwisselingsentiteit

“De gegevensuitwisselingsentiteit houdt de gegevens die hij op grond van artikel 4.1, tweede lid, ontvangt en bij de uitvoering van de artikelen 4.10, eerste lid, en 4.16, verkrijgt bij in een register”.

Deze formulering is onjuist dan wel leidt tot misinterpretatie. Het concept van de data uitwisselings entiteit dat de afgelopen twee jaar door de sector, in overleg met het ministerie van EZK is vormgegeven, gaat er vanuit dat toestemmingen en logs van opgevraagde data decentraal worden vastgelegd bij de datavragers en de datahouders, zodat er geen sprake is van een grote centrale database (dit is ook in lijn met de EU datastrategie). Voor het correct functioneren van de data-uitwisselingslaag is slechts beperkte IT- functionaliteit nodig, gericht op een gestandaardiseerde interactie (API) met systemen van datavragers en datahouders, procesregie en uitgifte en opslag van sleutels. Ook zullen de toestemmingen en de logs centraal inzichtelijk worden gemaakt, dit als onderdeel van de beperkte IT-functionaliteit. Hiermee wordt het inzicht van de klant in wie toegang heeft tot zijn gegevens optimaal gewaarborgd.

Het advies is de tekst in artikel 4.9 conform bovenstaande aan te passen.

Hoofdstuk 5

Scope van de toezichthouder ACM

Het energie systeem van de toekomst bevat verplichtingen voor verschillende actoren zoals DSBs en TSBs, aangeslotenen, leveranciers, meetbedrijven, en balansverantwoordelijke partijen, welke in toenemende mate worden vastgelegd in Europese codes, die directe werking hebben.

De vraag is hoe hiervoor toezicht op naleving en handhaving is belegd. De nieuwe energie wet legt deze verantwoordelijkheid volledig bij de DSB's en TSB's die de aangeslotene (adressant) via een privaatsrechtelijke overeenkomst hierop moet aanspreken.

Dus wanneer een commercieel meetbedrijf ingehuurd door 1000 aangeslotenen onvoldoende presteert conform deze codes, zijn al die 1000 aangeslotenen in gebreke, echter de ACM handhaaft alleen richting de DSB's en TSB's indien die niet ingrijpen op basis van wat is afgesproken in hun private overeenkomst met die 1000 aangeslotenen. Dit is in de praktijk niet werkbaar.

Daarnaast roept deze constructie frictie op. DSB's en TSB's behoren dienstverlenend en faciliterend naar de markt te acteren en een combinatie met een handhavingsrol past daar niet in. Voor de aangeslotenen is dit zeer verwarrend en hiermee blijft het imago van een heersende monopolist overeind. Het is de ACM moet toezien op naleving van Europese codes.

Nationale codes krijgen volgens de concept wet pas rechtskracht als aangeslotenen een contract sluiten met de systeembeheerders. Ook hier legt de toelichting niet uit wat dit moet betekenen voor de handhavingsrol van ACM en roept een handhavingsrol van DSO/TSO (via privaatrechtelijke weg) spanningen op. Verder lijkt het voorgestelde hybride stelsel voor Europese/Nationale codes moeilijk te hanteren, omdat Europese en nationale codes vaak nauw samenhangen en er sowieso al veel in deze Europese codes wordt geregeld.

Het advies is dat ACM toezicht houdt op het naleven van Europese en Nationale codes richting alle betrokken actoren in het energie systeem (incl. aangeslotenen). Daarnaast wordt voorgesteld dat de aansluitvoorwaarden, die de systeembeheerders hanteren en waarin “voldoen aan Europese en Nationale codes” is opgenomen, een wettelijke grondslag krijgen, teneinde te voorkomen dat een procedure gestart vanuit een aangeslotene, hierover bij de civiele rechter gegrond wordt verklaard.

Vaststellen en goedkeuren van methoden en voorwaarden

Op pagina 26 wordt uitgebreid ingegaan op het verschil tussen vaststellen en goedkeuren. Uitwerkingen van verordeningen naar “Voorwaarden en Methodes” volgt de route “goedkeuren door ACM”, al het overige de route “vaststellen door ACM”. In de route “goedkeuring” kan een systeembeheerder eenzijdig, feitelijk en privaatsrechtelijk handelen en is een overeenkomst met andere actoren nodig. In de route “vaststelling” stelt ACM vast en handhaaft daarop. Betreffende paragraaf is in juridische zin vrij technisch geformuleerd, en vraagt middels enkele voorbeelden om toelichting.

Zo is, zoals hierboven gesteld, niet echt duidelijk wat de rol van ACM is wanneer een marktpartij zich niet houdt aan “Voorwaarden en Methoden, volgend uit verordeningen, en wat de juridische grondslag is wanneer een marktpartij een opgelegde overeenkomst van een systeembeheerder aanvecht. Ook ligt de vraag voor of de systeembeheerders eenzijdig aansluitvoorwaarden kunnen opleggen aan smart inverters van zonnepanelen van eindafnemers, met inbegrip van eisen op het gebied van data uitwisseling met die inverters, ten behoeve van systeemprocessen.

Houten,

Febr. 2021